

زنان

زنان در آغوش خانه‌های امن

بررسی سازکار و عملکرد خانه‌های امن برای زنان خشونت دیده و تحت آسیب

گروه هدف مورد پذیرش در این مراکز زنانی هستند که در خانه مورد آزار، خشونت و سوءرفتار هستند و شرایطی برای آنها پیش می‌آید که خودشان و فرزندان ایشان در خانه امنیت جانی و روانی ندارند و بعد از بیرون آمدن از خانه هم جایی برای ماندن یا پناه بردن برایشان فراهم نیست. این گروه از زنان می‌توانند وارد خانه امن شوند

نیروی انتظامی است و حتی همسایه‌ها هم نمی‌دانند که این خانه زیر نظر سازمان بهزیستی است و اهالی اش زنان خشونت دیده هستند.

یکی از سؤالات و ابهامات در مورد خانه‌های امن؛ نحوه پذیرش و مراجعه به آنهاست. اول باید بدانیم که خانه‌های امن پذیرش مستقیم ندارند؛ زنی که مورد خشونت خانگی قرار دارد و مکان دیگری را نیز برای پناه بردن ندارد، می‌بایست ابتدا با شماره «۱۲۳» خط تلفن اورژانس اجتماعی تماس گرفته و یا به یکی از نزدیک‌ترین مراکز مداخله در بحران مراجعه نماید و موضوع را به اطلاع مددکاران اورژانس اجتماعی برساند و در صورتی که تمایل به ترک منزل دارد این موضوع را به آنها اطلاع دهد. سپس مددکاران تیم سیار به محل مراجعه کرده و اطلاعات را به صورت دقیق مشاهده و تکمیل می‌نمایند و همچنین گزارش مددکاری خود را در مورد فرد خشونت دیده، خشونت‌گر و شرایط زیستی آنها از جمله وضعیت‌های جسمی و روانی و وضعیت منزل ایشان را تهیه و تدوین می‌نمایند و در صورتی که لازم به انتقال فرد خشونت دیده باشد؛ ضمن هماهنگی با ضابط قضایی و اخذ دستور لازم، این انتقال توسط تیم سیار اورژانس اجتماعی صورت می‌پذیرد و فرد خشونت دیده به همراه فرزندان‌ش به مرکز مداخله در بحران انتقال یافته و جهت بررسی بیشتر و جمع‌آوری مستندات لازم و تعیین تکلیف فرد و فرزندان‌ش به صورت موقت پذیرش می‌شوند. در برخی موارد نیز نیروی انتظامی یا قاضی به صورت ارجاع به بهزیستی می‌توانند این گروه را به اورژانس اجتماعی معرفی نمایند.

پس از پذیرش اولیه، تیم تخصصی مرکز مداخله جهت بررسی وضعیت فردی، اجتماعی و خانوادگی فرد و تهیه بهترین مدل مداخله‌ای تشکیل جلسه می‌دهند.

این کمیته در ابتدا تلاش می‌کند تصمیمات لازم را برای اصلاح رفتار فرد خشونت‌گر و بررسی امکان برگشت خشونت دیده به منزل خودش اخذ نماید. در صورتی که در بررسی‌های انجام شده، برگشت به خانه منجر به آسیب‌های بیشتر به زن یا فرزندان وی گردد و شرایط بازگشت در کوتاه مدت فراهم نباشد، زن خشونت دیده با حکم قضایی به خانه امن منتقل می‌شود و فرزندان پسر تا سن ۱۲ سال و فرزند دختر به همراه مادرشان در خانه امن پذیرش می‌شوند. افراد پذیرش شده در دوره ۲ تا ۴ ماهه که برای دوناوبت نیز قابل تمديد است فعالیت‌های متعدد و متنوعی را برای برگشت به وضعیت عادی انجام می‌دهند. همزمان با ورود فرد خشونت

نفسیه کوهستانی نژاد
پژوهشگر مسائل خانواده

حمایتی همه‌آن چیزی است که در این شرایط «خانه‌های امن» به زنان پیشنهاد می‌دهند. این خانه‌ها که تحت نظر بهزیستی هستند، امکانات ویژه‌ای برای زنان تحت خشونت و آسیب دیده فراهم کرده‌اند که ضمن کمک به بهبود وضعیت روحی، جسمی و اجتماعی زن شرایط برای برگشت ایمن او به خانه و خانواده نیز فراهم شود، اطلاعات و فرصتی که شاید بیشتر زنان از آن بی‌اطلاع هستند. از این رو تلاش کردیم در این گزارش به طور خلاصه به بررسی خانه‌های امن، شرایط، وظایف و نحوه پذیرش آنها بپردازیم.

موقت زنان تحت خشونت خانگی مراکزی را تحت عنوان «خانه امن» راه‌اندازی کرده است. اقدامات مرتبط با این موضوع پیش از سال ۱۳۹۳ در مراکز مداخله در بحران انجام می‌شده که در راستای تخصصی‌سازی خدمات و همچنین انجام مداخلات بلندمدت‌تر و با ضریب تأثیرگذاری بیشتر، مراکز به صورت مستقل شکل گرفته است.

یکی از ویژگی‌های منحصر به فرد این مراکز حضور مادران به همراه فرزندان‌شان است. البته لازم به ذکر است که این امکان برای فرزندان دختر و فرزندان پسر زیر ۱۲ سال مهیا است. گروه هدف مورد پذیرش در این مراکز زنانی هستند که در خانه مورد آزار، خشونت و سوءرفتار هستند و شرایطی برای آنها پیش می‌آید که خودشان و فرزندان ایشان در خانه امنیت جانی و روانی ندارند و بعد از بیرون آمدن از خانه هم جایی برای ماندن یا پناه بردن برایشان فراهم نیست. این گروه از زنان می‌توانند وارد خانه امن شوند.

پدیده خشونت خانگی که مورد توجه آیین‌نامه مداخلات اورژانس اجتماعی نیز هست؛ هر نوع عمل خشونت‌آمیزی است که منجر به آسیب‌های جسمی و روانی می‌شود. این نوع آسیب در حال حاضر در همه کشورهای دنیا اعم از توسعه یافته و در حال توسعه وجود دارد ولی آنچه که اهمیت دارد نحوه مواجهه، مداخله، کاهش و کنترل آسیب است و اینکه آیا زیرساخت‌ها و الگوهای مداخله وجود دارد یا خیر.

بر اساس آخرین اطلاعات موجود، در حال حاضر ۲۰ خانه امن غیردولتی و ۸ خانه امن دولتی در کشور وجود دارد که شهر تهران ۴ مرکز را در خود جای داده است.

پیداست خانه امن کاملاً یک خانه است و برای افراد حاضر در آن امکانات لازم برای یک زندگی عادی وجود دارد. یکی دیگر از موضوعات برجسته در موضوع خانه امن این است که نشانی این مراکز فقط در اختیار سازمان بهزیستی، مقامات قضایی و

متأسفانه خشونت علیه زنان از جمله خشونت خانگی، عبارتی قابل کتمان نیست. وقتی پای درد دل این زنان می‌نشینیم حس رنج، سرخوردگی و حتی شاید دل‌تنگی از روزهای خوش همزمان خود را نشان می‌دهد. خانه‌ای که باید مأمور باشد تبدیل به میدان نبرد شده و در این فضا اغلب این زنان هستند که بیشترین آسیب‌ها روانه جسم و روح آنها می‌شود. بدون شک رها کردن و دل‌کندن از خانه نمی‌تواند به عنوان اولین قدم، بهترین تصمیم باشد! آموزش، آگاهی، تکیه بر قانئون و بازکردن چتر

زنان نزد شما امانت‌های خدا هستند، آزارشان نرسانید و بر آنها سخت نگیرید. «امیرالمؤمنین علی علیه السلام» در هر جامعه‌ای برای کنترل و کاهش مسائل اجتماعی و آسیب‌های ناشی از آن، اقداماتی صورت می‌گیرد که این اقدامات خود به دو دسته اقدامات فوری و اقدامات (مداخلات) آسیب تقسیم‌بندی می‌شود.

در کشور ما، در راستای مداخلات اجتماعی بخش فوری، «اورژانس اجتماعی» از تجمیع چهار فعالیت، راه‌اندازی شده است:

۱. مداخله در بحران فردی، خانوادگی و اجتماعی که در قالب مراکز مداخله اورژانس اجتماعی صورت می‌پذیرد.
 ۲. خط تلفن اورژانس اجتماعی که با شماره «۱۲۳» به فعالیت می‌پردازد.
 ۳. تیم سیار اورژانس اجتماعی که به صورت خودرویی فعالیت می‌نماید.
 ۴. مداخلات محله محور که در قالب پایگاه اورژانس اجتماعی در محلات کمتر برخوردار فعالیت می‌کند.
- برنامه اورژانس اجتماعی تحت عنوان یک خدمت فوری «تخصصی بودن، بموقع بودن و در دسترس بودن» را به عنوان اصلی‌ترین راهبردهای خود تعیین کرده است و از طریق توسعه خدمات محله محور در تلاش است رویکرد فعال را جایگزین رویکردهای غیرفعال نماید.

این اورژانس که در سال ۱۳۷۷ به صورت محدود آغاز به کار کرده بود، در طی بیش از یک دهه خدمات خود را در سطح کل کشور توسعه داد. در آیین‌نامه خدمات اورژانس اجتماعی مصوب ۱۰ تیر ۱۳۹۲ جامعه هدف اورژانس اجتماعی ذکر شده است. در بند «ث» در همان ابتدا از خشونت‌دیدگان خانگی از قبیل کودک آزار دیده، همسر آزار دیده و... نام می‌برد و به عنوان اولین گروه مداخلاتی اورژانس اجتماعی برای این گروه تأکید می‌کند.

برای هر یک از جامعه هدف‌های اورژانس اجتماعی تلاش گردیده تا اقدامات کنترلی در موضوع آسیب‌آن گروه نیز طراحی شود. برخی از این اقدامات نیازمند ایجاد مراکزی جهت کنترل و کاهش آسیب اجتماعی برای آن گروه هدف است.

در همین راستا در سال ۱۳۹۳ سازمان بهزیستی برای اسکان

